ΔЗР

СОДРЖИНА

Поглавје во Извештајот	Страница
Резиме	1 – 4
Основни податоци	5 – 23
Цели на ревизијата	24– 25
Ревизорски наоди	26- 43
Прилози	
Прилог 1 – Опфат и методологија Прилог 2 Прилог 3	44 - 46

Користени кратенки:

МЕ- Министерство за економија
МСП - Мали и средни претпријатија
ОДП- Организации за деловна поддршка
ЕИИЦ - Европскиот информативен иновативен центар во Р. Македонија
CIP Програма - Competitiveness and Innovation Program – Програма за конкурентност и иновативност
ЕАКИ - Извршната агенција за конкурентност и Иновации
УКИМ - Универзитетот Св. Кирил и Методиј
СКМ - Стопанската комора на РМ
МИР- Фондација за менаџмент и индустриско истражување
ТАМ - (Turn Around Management)- Прогрма за поддршка на бизнисот – Прогрма за поддршка на економските транзиции
БАС - (Business Advisory Services)- Програма за поддршка на бизнисот - Програма за управување со организациски промени
ЕБОР - Европската банка за обнова и развој

ДЗР
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА

ул. Македонија 12/3
1000 Скопје
Република Македонија
Тел: + 389 2 3211 262
Факс: +389 2 3126 311
e-mail: dzr@dzr.gov.mk
www.dzr.gov.mk

Број: 17-119/1

Дата: 21.01.2014

ДО
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА - Сектор за претприемништво и конкурентност на малите и средни претпријатија

АГЕНЦИЈА ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР

Резиме

Ова известување претставува наш заклучок по извршената ревизија на успешност која се однесува на активностите поврзани со оценка на ризиците и можностите за подобрување на ефектот од имплементацијата на програмите и активностите за развој на претприемништвото, односно на подобрување на постигнатиот ефект во развојот на малите и средни претпријатија.

Ревизијата на успешност е извршена согласно Законот за државна ревизија и Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2013 година.

Ревизијата на успешност на тема "Ефективност од имплементација на програмите и активностите за развој и поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија ", го опфати периодот од 2010-2013 година.

Ревизијата на успешност претставува објективна и систематска проверка на докази со цел обезбедување на независна проценка за функционирање на државните органи, програми, активности или функции со цел обезбедување информации за подобрување на јавната отчетност и олеснување при донесување на одлуки на оние кои имаат одговорност да преземат или иницираат корективни дејствија.

Ревизорски тим:
1. Е. Ј.
2.

Овластен државен ревизор

- Програма за изменување на Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија во 2012 година, („Службен весник на РМ' бр. 38/2012);
- Програма за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија во 2013 година, („Службен весник на РМ"бр. 04/2013);
- Европска повелба за мали бизниси, 2005 година;
- Европски Акт за мали бизниси, 2008 година;

2.1. Општи информации

Стратешки приоритети и цели на Владата на Република Македонија за периодот

2.2. Агенција за поддршка на претприемништвото во Република Македонија

2.2.1. Предмет на работење на Агенцијата

Агенцијата за поддршка на претприемништвото во Република Македонија е основана во 2003 година.

Во Закон за основање на Агенцијата за поддршка на претприемништвото во Република Македонија е уредено основањето, организирањето и работењето на Агенцијата.

Основана цел на Агенцијата е реализација на Програмите за поддршка и создавање на конкурентност на малото стопанство во РМ.
Голем дел од програмските активности на Агенцијата, се реализираат од мрежата на организации за деловна поддршка (ОДП)[2] како и деловни консултанти, преку спроведување на јавени повици/тендери.

Во рамките на своите активности[3] Агенцијата треба да врши координација и развој на мрежа на институции - организации за деловна поддршка (ОДП) специјализирани за поддршка на развојот на претприемништвото и малото стопанство, кои помагаат во реализација на Програмата на локално ниво, како и вклучување на деловни консултанти[4].

Агенцијата за реализација на мерките и активностите од Програмата може да воспоставува соработка со институции организации за деловна поддршка чиј

[2]Организации за деловна поддршка (ОДП) се фондации или агенции специјализирани за поддршка на претприемништвото лоцирани во Скопје, Струмица, Велес, Куманово, Битола. Агенции за поддршка на претприемништвото (ЕСА) лоцирани во Охрид, Тетово и Гостивар и Регионалната агенција за развој на претприемништвото (ПРЕДА) во Прилеп, како и ромски деловен центар во Скопје.

[3] Член 6 од Закон за основање на Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија („Службен весник на РМ "бр. 60/2003, 161/09, 171/10),

[4] Деловните консултанти се вклучуваат во мрежа на советници/консултанти на Агенцијата, оформена од 2005 година и секоја година се надополнува врз основа на годишен јавен повик.

Ревизорски тим:
1. Е. Ј
2.

Овластен државен ревизор

Основна институционална инфраструктура на МСП е така поставена да реализацијата на дел од програмските активност е раководена централно во Агенцијата, а под надзор на Министерството за економија. Изведувачи на програмските активности се организациите за деловна поддршка. Мрежата на изведувачи на програмата се воспоставува преку јавен повик за изразување на интерес.

Постапка за избор на Организации за деловна поддршка

Постапката за избор на организации за деловна поддршка (ОДП) започнува по донесување на годишната програма на Агенцијата, со објавување на два јавни повика и тоа:

Јавен повик бр. 1.

Јавен повик за избор на организации за деловна поддршка на претприемништвото кои ќе бидат ангажирани во реализација на програмските активности*: "Ваучерски систем на советување"* и *"Програма за самовработување"* како дел од Оперативниот план на Владата за активни програми и мерки за вработување и

Јавен повик бр. 2.

Јавен повик за избор на организации за деловна поддршка регионални центри кои ќе бидат ангажирани во реализација на програмската активност: *„Инфо пулт„* – проект во соработка со регионалните центри.

Јавните повици ја пропишуваат:

- потребната документација која треба да ја содржи пријавата,
- условите и
- критериумите кои треба да се исполнат за пријавување и избор на ОДП.

По завршување на Јавниот повик, комисијата, формирана од директорот, врз основа на дадените критериуми и утврдената методологија на работа, ги избира кандидатите и организациите за деловна поддршка кои ги исполниле условите и критерумите[5] и Агенцијата со нив склучува едногодишен договор за соработка.

На локално ниво Агенцијата воспоставува соработка преку едногодишни договори со Организации за деловна поддршка за поддршка на претприемништвото лоцирани во градовите Скопје, Струмица, Велес, Куманово, Битола. Агенции за поддршка на претприемништвото (ЕСА) лоцирани во Охрид, Тетово и регионалната

[5] Критериумите за избор на институции за соработка во остварување на функцијата на Агенцијата се донесени од Управен одбор на Агенцијата.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Регионален центар Битола

Фондацијата за развој на мали и средни претпријатија (РЦ Битола) го покрива пелагонискиот регион со градовите: Прилеп, Крушево, Демир Хисар, Битола и Ресен.

Во овој регион има околу 8 илјади мали и средни претпријатија, од кои во базата на Регионален центар Битола и на Агенцијата има околу 1.128 МСП кои побарале услуга и поддршка од Агенцијата, што претставува учество од 15% од вкупниот број на МСП од овој регион.

Регионален центар Куманово

Фондацијата за развој на мали и средни претпријатија (РЦ Куманово) го покрива североисточниот регион со градовите: Куманово, Липково, с. Нагоричане, Ранковце, Крива Паланка, Кратово, Пробиштип, Свети Николе, Лозово.

Во овој регион има околу 4 илјади мали и средни претпријатија, од кои во базата на Регионален центар Куманово и на Агенцијата има околу 1.199 МСП кои побарале услуга и поддршка од Агенцијата, што претставува учество од 28% од вкупниот број на МСП од овој регион.

Регионален центар Велес

Фондацијата за развој на мали и средни претпријатија (РЦ Велес) го покрива вардарскиот регион со градовите: Велес, Чашка, Демир Капија, Неготино, Кавадарци, Росоман, Градско.

Во овој регион има околу 6 илјади мали и средни претпријатија, од кои во базата на Регионален центар Велес и на Агенцијата има околу 1.113 МСП кои побарале услуга и поддршка од Агенцијата, што претставува учество од 18% од вкупниот број на МСП од овој регион.

Агенции за поддршка на претприемништвото (ЕСА) од Охрид, Тетово и Гостивар

ЕСА центрите - (Enterprise Support Agency) се формирани во 1998 година со финансиска поддршка и средства од проект на Британска Влада, со поддршка на Британскиот KNOW HOW FUND. Финансиската поддршка на проектот ЕСА завршила во октомври 2002 година, така да од тогаш центрите работат врз основа на самофинансирање.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Табела бр.1

Вкупен број на деловни субјекти според бројот на вработени, по региони со состојба 31 декември 2012						
	Вкупно	0 вработени	од 1 до 9	од 10 до 49	од 50 до 249	од 250+
Скопски регион	28.563	4.361	21.617	1.976	484	125
Источен регион	5.913	318	4.931	465	180	19
Југоисточен регион	6.373	414	5.410	427	113	9
Пелагониски регион	8.468	415	7.394	510	128	21
Североисточен регион	4.283	155	3.736	309	78	5
Југозападен регион	7.564	551	6.481	419	107	6
Полошки регион	7.285	302	6.592	306	79	6
Вардарски регион	5.975	642	4.892	320	111	10
Република Македонија	74.424	7.158	61.053	4.732	1.280	201

Извор: Државен завод за статистика

Табела бр.2 Број на активни деловни субјекти по големина и по години

	број				Учество во (%)		
Активни претпријатија	2010	2011	2012		2010	2011	2012
Микро	44..824	42.214	43.270		72.52	71.10	71.20
Мали	16.248	16.345	16.629		26.29	27.53	27.36
Средни	557	604	660		0.90	1.02	1.09
Големи	182	212	215		0.29	0.36	0.35
Вкупно:	61.811	59.375	60.774		100.00	100.00	100.00

Извор: Централен Регистар на РМ

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

активните владини програми за самовработување и за вработување со грант или кредитирање кои се имплементираат преку Министерството за труд и социјална политика, а во соработка со Агенцијата за вработување, како и Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија.[10]

2.2.3. Програмските активности предвидени во годишните програми на Агенцијата -Инфо пулт и Ваучерски систем

Инфо пулт

Со оваа програмска активност се врши поврзување на институциите, носители на економската политика и стратегија со малите и средни претпријатија.

Претприемачите и потенцијалните основачи на нов бизнис од страна на организациите за деловна поддршка можат да добијат најразлични информативни услуги и конкретни информации како: информирање за можните форми и институции за обука на претприемачи, информации од областа на деловната помош и финансирање, информации за потенцијалната консултантска помош за решавањето на конкретните проблеми во работењето, информации за можностите

II. Опис на БАС Програма

БАС (Business Advisory Services) програмата ја поддржува економската транзиција, како преку остварување на промени во претпријатијата во потенцијални микро, мали и средни претпријатија со развивање на оддржлива инфраструктура на деловни советодавни услуги во земјите во кои работи ЕБОР. Интервенцијата на БАС Програмата е системска со тоа што е насочена кон пазрниот систем каде ја има улогата на посредник/олеснувач за користење на консултантите во приватниот сектор, преку кои малите и средни претпријатија можат да се здобијат со низа на разновидни услуги. БАС работи како на страната на побарувачката така и на страната на понудата. Од една страна, програмата ја стимулира побарувачката преку подигање на свеста на малите и средни претпријатија за потенцијалните придобивки од користење на надворешни консултанти. Од другата страна, дирекно ја зголемува понудата и квалитетот на локалните советодавни услуги.

Цел на проектот

Главната цел на БАС програмата е промоција на транзицијата кон пазарна економија во Република Македонија.

Специфичната цел на БАС програмата е да го промовира развојот, продлабочувањето и одржливоста на секторот на ММСП во Република Македонија со изградба на оддржлива инфраструктура на локални деловни советодавни услуги и обезбедување на советодавна поддршка на ММСП.

Покрај тоа, БАС програмата дава придонес за подобрување на политиката како и регулаторната средина за МСП во Република Македонија.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

ЦЕЛИ НА РЕВИЗИЈАТА

Ревизијата на успешност е спроведена со цел да се даде оцена за ефективноста од имплементација на програмите и активностите за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија, со посебен осврт на подобрување на постигнатиот ефект во развојот на малите и средни претпријатија. Со оваа ревизија ќе се даде придонес како да се подобри ефектот од програмите кои се имплементираат преку Агенцијата за поддршка на претприемништвото во РМ и Министерството за економија - Сектор за претприемништво и конкурентност на малите и средни претпријатија.

Вршењето на ревизијата се одвиваше во неколку фази од кои прва е фазата на прелиминарни истражувања. Од прелиминарните истражувања кои ги извршивме за потребите на ревизијата произлегоа повеќе подрачја кои покажаа претпоставени или докажани ризици и кои беа основа за вршење на ревизијата на успешност. Прелиминарните истражувања ревизорскиот тим ги спроведе во Министерството за економија - Секторот за претприемништво и конкурентност на малите и средни претпријатија, Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија, посета на дел од Регионалните Бизнис Центри за поддршка на претпријатијата лоцирани во Струмица и Битола, посета на две Агенции за поддршка на претпријатија лоцирани во Тетово, Охрид, (ЕСА Центри), како и посета на еден бизнис инкубатор односно Старт - ап центар во Битола.

Ревизорските активности беа насочени кон следните области:

- Законската регулатива, надлежности и стратешки документи за развој и поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија (МСП);
- Институционална инфраструктура за поддршка на претприемништвото и конкурентноста на малите и средни претпријатија;
- Програми за развој и поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија .

Со ревизијата ќе бидат презентирани утврдените состојби и неправилности и ќе се идентификуваат клучните фактори кои влијаат на ефективноста на имплементација на програмите и активностите за развој на претприемништвото во Република Македонија и ќе бидат дадени препораки за нивно надминување.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Ревизијата на успешност е спроведена со цел да се даде придонес, како да се подобри ефектот на програмите кои се имплементираат преку Агенцијата за поддршка на претприемништвото во РМ и Министерството за економија - Сектор за претприемништво и конкурентност на малите и средни претпријатија, преку анализа на истите, откривање на причините и последиците за дадените состојби и креирање на препораки за надминување на утврдените состојби.

Од прелиминарните истражувања кои претходно ги извршивме како и откриените ризични подрачја во областа, произлезе потребата да спроведеме ревизија на успешност со наслов:

"Ефективност од имплементацијата на програмите и активностите за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија (МСП) " со цел да одговориме на прашањето:

Дали програмите за развој и поддршка на претприемништвото во РМ реализирани од страна на Министерството за економија и Агенцијата за поддршка на претприемништвото имаат постигнато ефект во унапредувањето и развојот на малите и средни претпријатија.

Подрачјата кои покажаа ризици при извршените прелиминарни истражувања, понатаму беа предмет на вршење на ревизијата на успешност и истите се групирани во три области и тоа:

1. **Законската регулатива, надлежности и стратешки документи за развој и поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија;**

2. **Институционална инфраструктура за поддршка на претприемништвото и конкурентноста на малите и средни претпријатија;**

3. **Програми за развој и поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија.**

Во ризичното подрачје кое се однесува на законската и подзаконската регулатива и стратешки документи од областа на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија се фокусиравме на прашања поврзани со стратегиите, законите и актите кои поблиску треба да го уредат ефикасното креирање на политики од областа на малите и средни претпријатија во РМ.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Препорака

На предлог од министерот за економија, Владата на РМ да донесе четири годишна Програма на мерки и активности за поддршка на претприемништвото и создавање конкурентност на малото стопанство, за реализација на целите и политиките за поддршка на развојот на малото стопанство и претприемништво.

1.2. Во Законот за основање на Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија се користи терминот „мало стопанство„, што е потесен термин од терминот мали и средни претпријатија, кој термин се користи во 4 годишната и годишните програми на Агенцијата. Од тие причини се наметнува потреба од измени и дополнувања на Закон за основање на Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија.

Со Закон за основање на Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија се уредени основањето, организирањето и работењето на Агенцијата.

Агенцијата е основана за реализација на Програми на мерки и активности за поддршка на претприемништвото и создавање конкурентност на малото стопанство во РМ.

Меѓутоа со носењето на 4 годишната програма за период 2007-2010 година, истата се однесува за поддршка на малите и средните претпријатија. Согласно тоа почнувајќи од 2007 година сите годишни програми кои се реализираат се однесуваат за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија а не за малото стопанство како што е пропишано со Законот за основање на Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија.

На тој начин во четири годишната Програма и годишните програми терминот„мало стопанство„ од законот е заменет со терминот „мали и средни претпријатија„. Терминот „мало стопанство„ кој е даден во законот е потесен и ги опфаќа само малите претпријатија и на тој начин не ја покажува реалната поддршка што во периодот од 2007 година до 2013 година ја спроведува Агенцијата со поддршка на микро, мали и средни претпријатија во РМ. Согласно горе наведеното се наметнува потреба од измена на терминот „мало стопанство„ од законот со терминот „мали и средни претпријатија„.

Препорака

Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија да поднесе предлог за измени и дополнувања на Законот за основање на Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија за да се изврши терминолошко усогласување на надлежноста во законот со годишните и четири годишната програма.

Ревизорски тим:
1. Е. Дракулоски
2.

Овластен државен ревизор

Препорака

Секторот за претприемништво и конкурентност на малите и средни претпријатија при Министерството за економија да ја преиспита потребата од реализација на програмски активности од областа на претприемништвото конкурентноста и иновативноста на МСП со Агенцијата и да се разгледа можноста реализиацијата на програмските активности во целост да се насочени кон Агенцијата.

2. Институционална инфраструктура за поддршка на претприемништвото и конкурентноста на малите и средни претпријатија

Во ризичното подрачје кое се однесува на институционална инфраструктура за поддршка од областа на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија се фокусиравме на прашања поврзани со начинот на функционирање на организациите за деловна поддршка на претприемништвото лоцирани во Скопје, Струмица, Велес, Куманово, Битола. како и Агенции за поддршка на претприемништвото (ЕСА) лоцирани во Охрид и Тетово и Прилеп.

2.1. Ревизијата констатира дека не се преземени доволно мерки за координација и соодветна подршка на мрежата на институции од страна на Агенцијата. Наведеното може да доведе до намалување или преструктуирање на организациите за деловна поддршка, а согласно тоа и неможност од реализиарање на програмските активности на локално ниво преку организации за деловна подршка.

Основната институционална инфраструктура на МСП е така поставена да реализацијата на дел од програмските активност е раководена централно од Агенцијата и локално од мрежата на институции за МСП - организации за деловна поддршка.

Согласно годишните програми предвидено е активностите за реализација на ваучерскиот систем и инфо пултот на советување да се одвива преку организации за деловна поддршка, односно во соработка со институции чиј предмет на работа е поддршка за МСП наведени во член 20 од Законот за Агенцијата.
Во исто време предмет на работа на Агенцијата треба да биде и координација и развој на мрежата на институции за поддршка на развојот на МСП.

Надоместокот за реализација на ваучерскиот систем од страна на организациите за деловна поддршка (регрутација, проценка, избор на консултант на услуги, издавање ваучери/спогодби, мониторинг на проектите), изнесува 20% од вкупниот износ на ваучерот и не е адекватна за нивните напори во имплементацијата на програмите.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Тебела бр. 5

Износи за ОДП по основ на проект ИНФО ПУЛТ 2010-2013 година

во денари

Р.бр.	ЦЕНТРИ	Град	2010	2011	2012	2013	ВКУПНО
1	РЦ Битола	Битола	66.500	70.000	27.500	27.200	191.200
2	РЦ Куманово	Куманово	66.500	70.000	27.500	27.200	191.200
3	РЦ Скопје	Скопје	66.500	70.000	27.500	27.200	191.200
4	РЦ Струмица	Струмица	66.500	70.000	27.500	27.200	191.200
5	РЦ Велес	Велес	66.500	70.000	27.500	27.200	191.200
6	ЕСА Охрид	Охрид	66.500	70.000	27.500	27.200	191.200
7	ЕСА Тетово	Тетово	66.500	70.000	27.500	27.200	191.200
8	Стопанска комора на Македонија	Скопје	66.500	70.000	27.500	27.200	191.200
9	Занаетчиска комора Скопје	Скопје	66.500	70.000	-	27.200	163.700
10	ЕСА Гостивар	Гостивар	66.500	70.000	-	-	136.500
11	Евро Центар	Св. Николе	66.500	70.000	-	-	136.500
12	РБИЦ	Скопје	-	70.000		27.200	97.200
13	Занаетчиска комора Дебар	Дебар	66.500	-	-	-	66.500
14	МИР Фондација	Скопје	-	-	-	27.200	27.200
СЕ ВКУПНО (Денари)			798.000	840.000	220.000	299.200	2.157.200

Со проектната активност „Инфо пулт„ се врши поврзување на институциите носители на економската политика и стратегија со малите и средни претпријатија, каде претприемачите и потенцијалните основачи на нов бизнис од страна на организациите за деловна поддршка можат да добијат најразлични информативни услуги и конкретни информации за малото стопанство.

Надоместокот за извршените задачи за секоја ОДП со кои Агенцијата има склучено годишни договори за реализација на Проектот „Инфо пулт„ во 2012 и 2013 година изнесува 3.400 денари месечно или вкупен годишен износ од 27.200 денари. Извршените задачи од ОДП се информирање за можните форми и институции за обука на претприемачи, информации од областа на деловната помош и финансирање, информации за потенцијалната консултантска помош за решавањето на конкретните проблеми во работењето и др.

Ревизорскиот тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Предлог програмата се доставува до членовите на УО за одобрување. Пред УО предлог програмата ја презентира, ја образложува и брани директорот на Агенцијата а истата се усвојува од Владата на РМ.

Агенцијата при определување на активностите во предлог годишната програма треба да ги има предвид основните цели дадени во Програмата на Владата на РМ, ревидираната национална стратегија за развој на малите и средни претпријатија, европските и регионалните стратешки документи трендови, пракси, искуства и потребите на бизнис секторот во Република Македонија.

Агенцијата при креирањето на годишната програма вообичаено предвидува околу 20 програмски активности, што доведува до намалување на ефектот од нивната имплементација, како резултат на планирање на средства на многубројни активности.

Во **Прилог бр. 2** се дадени програмските активности по години за период од 2010 - 2013 година.

Во 2010 година од вкупниот буџет од 4.000 илјади денари, предвидено е да се реализираат 20 активности, од кои на ваучерски систем на советување и инфо пулт се превидени 50% од расположливите средства, а за останатите 50% се реализирани сите други планирани програмски активности.

Во 2011 година од вкупниот буџет од 5.700 илјади денари, предвидено е да се реализираат 22 активности, од кои на ваучерски систем на советување и инфо пулт се превидени 47% од расположливите средства, а за останатите 53% се предвидени за сите други планирани програмски активности.

Во 2012 година од вкупниот буџет од 4.300[5] илјади денари, предвидено е да се реализираат 16 активности, од кои за пренесени обврски од 2011 година се планирани 2.471 илјада денари, на ваучерски систем на советување и инфо пулт се превидени 41% од расположливите средства, а за останатите 59% се предвидени за сите други планирани програмски активности.

Во 2013 година од вкупниот буџет од 4.300 илјади денари, предвидено е да се реализираат 17 активности, од кои на ваучерски систем на советување и инфо пулт се превидени 30% од расположливите средства, а за останатите 70% се предвидени за сите други планирани програмски активности.

[5] Оваа Програма од превидените 4.300 илјади денари има ставка за пренесени обврски од 2011 година во износ од 2.471 илјади денари.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Ова е особено важно од причина што ваучерската програма функционира ефективно[6] во однос на постигнатите резултати по клиент.

Претпријатијата/клиентите имаат корист од услугите за развој на бизнисите на неколку начини, пред се во: подобрувањата на производот и процесот, квалитетот, системите за менаџмент и намалување на структурата на трошоците. Како резултат на тоа, бизнисот на клиентот треба да оствари поголема продажба и профит, поголема работна сила, поголеми инвестиции и нова или дополнителна извозна активност.
Задоволството на клиентите од реализираните проекти се потврдува со пополнување на посебен извештај за задоволност на клиентот што претставува добра основа за продолжување и воедно развивање на програмата за ваучерско советување.

Реализација на Програмската активност Инфо пулт

Реализацијата на програмската активност Инфо пулт, е активност каде претприемачите и потенцијалните основачи на нов бизнис од страна на организациите за деловна поддршка можат да добијат најразлични информативни услуги и конкретни информации.

За реализација на програмската активност Инфо пулт, вкупните исплатени средствата за организациите за деловна поддршка по месеци во 2010 година изнесува 5.500 денари, во 2011 изнесува 5.833 денари, во 2011 и 2012 година изнесува 3.400 денари. Вкупно исплатени средства за оваа намена се 2.157 илјади денари за период 2010 - 2013 година се дадени во табела бр. 5.

Со планирање на многубројни активности се намалуваат средствата предвидени за програмата инфо пулт што во голема мера го ограничува обемот на дадените услуги и влијае на ефектот врз малите и средни претпријатија како и во остварувањето на поголеми резултати.

Исто така потребно е да се укаже дека намалувањето на финансиските средства во годишните програми за поддршка и развој на МСП може да доведе до неможност од реализација на планираните активности за поддршка на МСП, намалена можност од остварување на видливи ефекти во областа на претприемништвото и малите и средни претпријатија особено во делот на зголемувањето на вработеноста и подобрувањето на животниот стандард на граѓаните.

[6] Извештај за имплементација на ваучерскиот систем на советување, доставен до Министерството за економија

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Опсерваторијата за МСП е корисен инструмент и нејзиното повторно активирање, би имало повеќекратна корист како за институциите, така и за стопанството, странски донатори, заинтересирани за проектна соработка, странски инвеститори или домашни субјекти. Извештајот би претставувал моќно средство не само при изготвувањето на периодичните и годишни извештаи за тековните состојби во МСП, туку е огромна предност и при анализа на одредени состојби.

Исто така податоците и анализите кои би можеле да бидат изведени или направени со помош на Извештајот на Опсерваторијата за МСП, секако БИ претставувале добра подлога за изготвување на прелог проекти кои би се финансирале од страна на странски програми за поддршка а би придонеле за користење на дополнителни странски финасиски средства во развојни цели. Исто така би се создале услови за дополнителна финансиска поддршка за МСП, земјата би била во позиција да ги зголеми своите капацитети за апсорпција на достапната помош од ЕУ програмите, Владата на РМ би добила многу поцелисходни, поаргументирани и поквалитетни предлог мерки при креирањето на политиките за развој на МСП од надлежните институции.

Препорака

Министерство за економија - Сектор за претприемништво и конкуретност на малите и средни претпријатија да ја преиспита потребата од повторно продолжување и предвидување на програмската активност - Опсерваторијата за МСП како официјален документ и водич за домашните и странски потенцијални инвеститори од оваа област.

3.3. Ревизијата констатира одредени слабости во начинот на следење на спроведувањето и проценка на влијанието на мерките за развој и поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на МСП. Министерство за економија – Сектор за претприемништво и конкуретност на малите и средни претпријатија нема дефинирани параметри/индикатори за следење на реализацијата на Програмата, а анализите и информациите што ги изработуваат не се секогаш основа за определување на програмските активности.

Министерството со годишниот извештај ја информира Владата на РМ за реализација на програмските активности од областа на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на МСП. Во извештаите се обезбедуваат податоци кои се однесуваат на спроведување на програмата но не и доволно показатели за ефектот од реализираните програми.

Од страна на надлежните лица во Министерство за економија – Сектор за претприемништво и конкуретност на малите и средни претпријатија беше

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

во РМ (Агенцијата), Стопанската комора на РМ (СКМ) и Фондацијата за менаџмент и индустриско истражување (МИР). Претседател на Конзорциумот е ректорот на УКИМ.

Со ревизија на документацијата за Програмските активности за ЕИИЦМ ревизијата го утврди следното:

- Во 2011 година од страна на проектниот менаџер на ЕИИЦМ побарано е сите негови партнери да доставаат извештај за реализираните активности и извештај за финансиското работење на проектот на секоја членка на конзорциумот, со цел да се следи напредокот во остварување на активностите на Центарот.
- Врз основа на тоа изготвен е детален извештај за направените расходи кеде се констатирани недоследности во финасиското работење на проектот од страна на Агенцијата.
- Деталниот Извештај е доставен на увид на сите членки на конзорциумот како и во Министерството за финансии и Министерството за економија на ден 07.03.2012 година. Од тие причини Конзорциумот на ЕИИЦМ има побарано од страна на Агенцијата да се реши проблемот од недостаток на финансиски средства согласно Договорот за конзорциум и Рамковната спогодба со враќање на средствата кои недостасуваат.
- На 04.04. 2012 година Агенцијата има донесено Одлука бр. 03-5 да се повлече од проектот ЕИИЦМ, а средствата што недостасуваат да ги реализира преку работа на сопствен трошок. Согласно донесената Одлука учеството во проектот е заклучно до 31.12.2012 година.
- Конзорциумот и ЕАКИ[7] на проектот има констатирано дека Агенцијата ги има реализирано сите проектните активности на задоволително ниво предвидени за 2012 година.

Поради настанатите промени во конзорциумот во новиот проектен период 2013-2014 година е вклучен нов партнер - Сојуз на стопански комори.

Во 2012 година од страна на раководителот на Секторот за претприемништво и конкурентност на МСП при МЕ, доставено е писмено барање до министерот за економија од 20.03.2012 година како и повторно барање од 03.08.2013 година за спроведување на внатрешна ревизија на проектот ЕИИЦМ со цел да се утврди законско и наменско трошење на средствата. Од причина што поднесеното барање од март 2012 година не е реализирано до крајот на 2013 година има доведено до неисполнување на обврската на Министерството за економија од кофинансирање на активностите на Европскиот информативен иновативен центар во Р. Македонија (ЕИИЦМ) за период од 2011-2013. Односно не се врши префрлување на средства во противвредност од 100.000 евра преку годишните Програми за развој

[7] За администрација на мрежата е задолжена Извршната агенција за конкурентност и Иновации (ЕАКИ) при Европската комисија.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Целокупната идеа на Владата на Република Македонија за преземање на програмите ТАМ и БАС, односно пренесување на дополнително искуство и доизградба на капацитетите на Агенцијата, има произлезено од фактот што Агенцијата има реализирано и се уште реализира програмски активности кои имаат сличности со активностите на ТАМ и БАС програмите, како што е Ваучерскиот систем на советување и поседува доволно капацитети да ги реализира овие програми во соработка со Министерството за економија.

Ревизијата констатира дека Министерството за економија - Сектор за евро интеграции нема постапено по точка 4 од заклучокот од Шеесет и четвртата седница на Владата на Република Македонија (од 29.05.2012 година), и на тој начин не се создадени предуслови за аплицирање за средства преку програмата ИПА 2012-2013 година за реализација на програмите БАС и ТАМ од страна на Агенцијата.

Во текот на ревизијата од страна на Министерството за економија - Сектор за евро интеграции беше укажано Агенцијата да достави повторно барање за вклучување на ТАМ и БАС програмите во програмските насоки за да може да бидат имплементирани во понатамошниот процес на проектот. Исто така од страна на Агенцијата веднаш беше доставено барање до Министерството за економија - Секторот за евро интеграции за превземање на програмите БАС и ТАМ и вклучување во програмските фишеа .

Препорака

Секторот за европска интеграција во Министерството за економија да постапи по упатеното барање од Агенцијата и заклучокот на Владата на РМ, односно при подготовка на програмските фишеа да ги вклучат проектите БАС и ТАМ.

Ревизорски заклучок

Главни цели на Владата на Република Македонија за периодот од 2011-2015 година се развојот на економијата, зголемување на економскиот раст и домашните и странски инвестиции, како услов за отворање на нови работни места и подобар живот на граѓаните.

Од тие причини постои подготвеност на Владата на Република Македонија сериозно и систематски да го поддржува развојот на претприемништвото и малите и средни претпријатија со финансиски поддршка од државниот буџет како една од приоритетните развојни цели преку реализација на Програмите за развој и поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Опфат и методологија

Ревизијата е извршена во согласност со стандардите за државна ревизија на Меѓународната организација на Врховни ревизорски институции (ИНТОСАИ) кои се пропишани за примена во Република Македонија при вршењето на државната ревизија. Овие стандарди бараат ревизијата која ја извршивме да биде планирана и извршена со цел да обезбеди разумни основи за нашите наоди и заклучоци. Соодветно на тоа применивме процедури за кои сметавме дека се неопходни во дадените услови.

Ревизијата на успешност претставува објективна и систематска проверка на докази за обезбедување на независна проценка за функционирање на организации, програми, активности или функции со цел обезбедување информации за подобрување на јавната отчетност и олеснување при носење на одлуки од страна на оние кои имаат одговорност да преземат или иницираат корективни дејствија.

Ревизијата вклучува прелиминарни истражувања, проценка на можни ризици, испитувања на докази, како и важни проценки направени од страна на раководството на субјектите опфатени со ревизија, давање општа оценка за дејноста, организациони и програмски активности. Веруваме дека извршената ревизија ни обезбедува разумна основа за изнесениот заклучок.

Опфат

Ревизијата на успешност на тема "Ефективност од имплементација на програмите и активностите за развој и поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновациите на малите и средни претпријатија " го опфати период од 2010 - 2013 година.
Прелиминарните истражувања ревизорскиот тим ги спроведе во:

- Министерството за економија во Секторот за претприемништво и конкурентност на малите и средни претпријатија,
- Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија,
- Организациите за деловна поддршка (Фондации за развој на мали и средни претпријатија и тоа: регионалните бизнис центри за поддршка на претпријатијата лоцирани во Струмица и Битола, како и посета на две Агенции за поддршка на претпријатија лоцирани во градовите Тетово и Охрид (ЕСА Центри - Enterprise Support Agency),
- Бизнис инкубатор односно Старт - ап центар во Битола.

Опфатот на нашата ревизија на успешност се однесуваше на повеќе активности, вршени од овие институции за утврдените ризични подрачја во областа поставени како цели на ревизијата.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

Ревизијата е извршена по следните фази и периоди:

- Прелиминарни истражувања - од месец септември 2013 година до месец ноември 2013 година;
- Вршење на ревизијата - месец ноември -декември 2013 година;
- Анализа на резултати и подготовка на Нацрт извештај од спроведена ревизија - месец декември 2013 година.

Прашањата кои ги покрива овој извештај беа дискутирани на завршниот состанок со раководството и одговорните лица на субјектите -предмет на ревизија, одржан на ден 19.12.2013 година.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____

Овластен државен ревизор
_____

ПРИЛОГ 2

Програми за поддршка на претприемништвото, конкуретноста и иновативноста на малите и средни претпијатија Реализирани од АППРМ по години					
		2010 година	2011 година	2012 година	2013 година
Предвидени средства со Програмите		4,000	7,000	5,200	4,300
Извршена пренамена во текот на годината		4,000	пренамена на 1.300 конечни 5.700	пренамена на 900 конечна 4.300	4,300
реден број	Програмски активностите за поддршка на претприемништвото, конконкуретноста и иновативноста на МСП	во 000 мкд	во 000 мкд	во 000 мкд	во 000 мкд
1	Ваучерски систем за советување	1,200	1,800	530	1,000
2	Инфо - пулт проект со соработка со регионални центри	800	900	220	300
3	Регионална промоција на нацрт тригодишна програма за МСП 2011 -2013 г.	20	0	0	0
4	Претприемачки награди	20	100	0	0
5	Претприемачко образование	120	200	110	300
6	Организирање на натпревар за бизнис план	0	100	100	300
7	Европска недела на претприемачите	240	0	0	0
8	Европска недела на МСП	0	240	70	120
9	Организирање на глобална недела на претприемништвото (ГНП)	0	180	0	0
10	Подигање на свеста на информациско комуникациска технологија	220	240	0	0
11	Подготовка на методологија и спроведување на анкета за потреби од обуки кај жените	0	0	0	300
12	Организирање на обуки на женско претприемништво	0	100	80	120
13	Доживотно учење - претприемништво	220	240	150	180
14	Организирање на обуки на консултанти	120	120	30	200
15	Воспоставување на национален акридетационен систем на консултанти	120	0	0	0
16	Обука на МСП	100	90	60	300
	Организирање на информативни сесии за достапноста од финасиски инструменти за	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]